

Compra pública responsable en el sector salut

Riscos i oportunitats vinculats a una cadena de subministrament més sostenible en el context actual

Juliol, 2021

Preparat per:

inèdit

Per a:

 Ajuntament
de Barcelona

Índex

Resum.....	3
Les cadenes de subministrament i la covid-19	4
Col·lapse del sistema sanitari.....	5
Augment del risc de vulneració dels drets humans i laborals.....	6
Augment dels impactes ambientals negatius	7
La necessitat de transformar les cadenes de subministrament: una evidència local i global	8
Una cadena de subministrament sostenible i la covid-19	10
Annex 1. Entrevistes.....	12
Bibliografia	14

Aquest estudi ha estat encarregat per la Direcció de Justícia Global de l'Ajuntament de Barcelona, en l'àmbit de treball de coherència de polítiques públiques amb impacte exterior.

L'anàlisi i accions per al respecte als drets humans i ambientals en la cadena de subministrament de béns i serveis s'està fent en col·laboració amb el grup de treball de contractació responsable del sector salut. Aquest grup, va ser creat l'any 2017 arran d'una col·laboració entre l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci de Salut i d'Atenció Social de Catalunya i compta amb representants de diversos proveïdors sanitaris públics.

Els informes fruit de l'estudi han estat elaborats per Inèdit, per aquest motiu el seu contingut pot no correspondre necessàriament amb les opinions de l'Ajuntament de Barcelona.

Resum

La situació de pandèmia viscuda ha posat en evidència la insostenibilitat de les cadenes de subministrament globals. El context actual ha mostrat la vulnerabilitat dels sistemes de producció i consum, especialment en l'àmbit de la salut, amb importants efectes en la vulneració dels drets humans i ambientals.

La pandèmia ha obligat a prendre un conjunt de mesures dràstiques i ha conduït a tres situacions crítiques: el col·lapse del sistema sanitari, l'augment del risc de vulneració dels drets humans i laborals i l'augment dels impactes ambientals negatius al medi ambient. L'alta demanda de certs productes sanitaris, com mascaretes, guants o gel hidroalcohòlic, ha saturat els sistemes de producció i ha tensionat els mecanismes de compra pública. Alhora, l'ús de productes sanitaris d'un sol ús, així com els nous hàbits de consum derivats de les restriccions (compra en línia, menjar a domicili), ha comportat un augment substancial de la generació de residus determinats.

Un dels aprenentatges de la situació viscuda és la necessitat de fer evolucionar les cadenes de subministrament de l'àmbit de la salut per tal d'augmentar-ne la transparència i traçabilitat, i també la seva sostenibilitat (per assolir una cadena eficient econòmicament i responsable socialment i ambientalment). Les entrevistes han evidenciat el marge de millora en la contractació pública responsable en l'àmbit de la salut, així com la manca de recursos per poder dur a terme una diligència deguda. No obstant això, el sector coincideix que s'han de poder revertir els passos reculats en matèria de protecció social i ambiental durant la situació de pandèmia.

Les cadenes de subministrament i la covid-19

Des de fa més de trenta anys, **la globalització** ha anat agafant cada cop més pes, amb la deslocalització de les plantes de producció principalment al continent asiàtic i un alt nombre d'intermediaris al llarg de tota la cadena. Actualment, les **cadenes de subministrament** en l'àmbit de la salut es caracteritzen per tenir:

- Poca o nul·la transparència i traçabilitat
- Poca resiliència global
- Poca rapidesa d'adaptació a les situacions dels diferents països
- Poca flexibilitat
- Alta dependència de la força de treball humana i riscos de vulneracions de drets humans (laborals, ambientals, de gènere...) en la cadena de subministrament.

Tot i que ja s'havien apreciat prèviament els riscos d'aquest tipus de cadenes de subministrament, l'aparició d'una pandèmia global ha posat en una situació d'extrema tensió les societats i economies de tot el món i ha evidenciat més que mai la **vulnerabilitat del sistema actual de producció i consum** i la necessitat d'un canvi en les cadenes de subministrament.¹

La centralització de la producció a països amb un nivell inferior d'aplicació de les normatives sobre els drets laborals i ambientals fa que les cadenes de subministrament actuals puguin estar vinculades amb la **vulneració de drets humans i ambientals** de manera constant.

Davant de l'aparició d'aquesta pandèmia, les institucions públiques s'han vist obligades a dissenyar i prendre **mesures dràstiques** mai vistes fins ara. Aquestes mesures han portat la societat a viure un conjunt de canvis en la seva manera de relacionar-se, treballar i consumir, com per exemple:

- tancament de fronteres,
- tancament de molts negocis,
- limitació a la lliure circulació,
- limitació a la interacció social, i
- obligatorietat d'ús de mascareta, guants (en certs moments) i gel hidroalcohòlic.

Tot i les diverses mesures preses en matèria de salut pública, la situació viscuda ha portat al col·lapse de diversos serveis essencials per a la ciutadania, principalment el sanitari. Això es deu a un conjunt factors:

- alt i inesperat augment d'infectats per la covid-19 a escala mundial;
- alta demanda de certs productes (EPI, respiradors, etcètera), i

¹ Ja fa temps que hi ha indicis i evidències de vulneracions de drets humans en la cadena de subministrament, i malauradament continua havent-hi una situació de no compliment amb la deguda diligència pel respecte dels drets humans, tant per part de les empreses com per part de les administracions. És per això que cal exigir la màxima transparència i traçabilitat en la compra pública. Els requeriments de transparència i traçabilitat a les empreses no són només legals i possibles, sinó que són una responsabilitat i una obligació per part de l'Administració (article 201 de la Llei de contractes del sector públic, entre d'altres).

- centralització de la producció a certs països (per exemple, la Xina produeix més del 50% de la producció mundial de mascaretes² i Malàisia és el principal productor de guants mèdics³).

Com a resultat, i tenint en compte les característiques de les cadenes de subministrament actual, ens trobem en tres situacions molt crítiques:

1. El col·lapse del sistema sanitari
2. L'augment del risc de vulneració dels drets humans i laborals
3. L'augment dels impactes ambientals negatius

Cadascuna d'aquestes situacions es descriu a continuació.

Col·lapse del sistema sanitari

Globalment, a principis de juliol del 2021, hi ha hagut més de 185 milions de casos confirmats de covid-19, que han resultat en 4 milions de persones mortes.⁴ L'agressivitat del virus ha dut a una demanda de serveis sanitaris inhabitual, i la urgència, a escala mundial, per disposar dels mateixos productes (EPI, respiradors, etcètera).

L'alt augment de la demanda i la poca disponibilitat de productes essencials ha dut a dues situacions impensables abans de la pandèmia:

1. Un augment desproporcionat i mai vist dels preus d'aquests productes (per exemple, mascaretes que es compraven a 5 cèntims s'han arribat a pagar a 5 euros).
2. La no disponibilitat de certs productes, tot i estar disposats a pagar el que fos necessari. Aquest és el cas dels respiradors: aquesta tecnologia es produeix principalment a la Xina, i durant la covid-19 a altres països va ser retinguda en els països de producció, per la qual cosa alguns països no productors com Espanya es van quedar sense poder intervenir pacients en no disposar d'aquesta tecnologia.

La no disponibilitat de certs productes i la sobreocupació dels centres de salut ha comportat que diverses vegades els sistemes de sanitat de tot el món estiguessin sobresaturats i la població quedés desatesa.

² Per a més informació, consulteu l'[enllaç](#) [Última consulta 31/05/2021]

³ Per a més informació, consulteu l'[enllaç](#) [Última consulta 31/05/2021]

⁴ Es poden consultar estadístiques actualitzades a <https://covid19.who.int/>

Augment del risc de vulneració dels drets humans i laborals

La pandèmia ha portat a un augment mundial de la demanda de certs productes que es produeixen principalment en països amb menys aplicació efectiva dels drets laborals i humans⁵, i amb un alt grau de corrupció⁶. Aquest augment inesperat ha sobresaturat el sistema de producció, la qual cosa ha fet augmentar les línies de producció de moltes empreses, i el nombre de treballadors o les hores treballades. Això, juntament amb les males infraestructures i les pobres condicions laborals dels principals països on es produeixen aquests productes, complica frenar la transmissió del virus i ha suposat un increment dels riscos de vulneració dels drets humans en les plantes de producció d'aquests productes⁷.

Sabies que...

Recentment s'han publicat els resultats d'una interessant investigació que explora els problemes laborals al sector dels guants mèdics a Malàisia després de l'augment de la demanda de pandèmia. El projecte de recerca del britànic Modern Slavery and Human Rights Policy and Evidence Centre fa palès que la pandèmia ha exercit més pressió sobre els estàndards laborals, a causa d'un augment de la demanda de guants i als riscos de transmissió del virus entre les persones treballadores. Els resultats principals indiquen que la pandèmia ha provocat més pressió als treballadors i ha reduït les oportunitats d'exercir una compra pública responsable. En particular, quatre indicadors de treball forçat han empitjorat: restriccions de moviments, aïllament, condicions de treball i vida abusives, i sobrecàrrega d'hores de treball.⁸

Al mateix temps, el transport marítim és el més utilitzat a escala mundial per transportar mercaderies; per això, té un rol clau en la cadena de subministrament global. Aquest transport tampoc no queda exempt de denúncies per vulneracions a drets humans i de les pobres instal·lacions que dificulten aplicar les mesures necessàries per reduir la transmissió del virus entre els treballadors i treballadores.

Tot i que, principalment, les vulneracions de drets humans i laborals en les cadenes de subministrament estudiades es produeixen en països i regions concretes i especialment a Àsia (regió productora més important), cal recordar que la vulneració dels drets humans i laborals,

sobretot en una situació de crisi econòmica i social com la viscuda, també es produeix en territoris amb una suposada major regulació i control. Per exemple, a Los Angeles, el març del 2020 es denunciava l'explotació de treballadors, sobretot de dones i immigrants, en la producció de mascaretes per la covid-19. Aquestes treballadores i treballadors es trobaven treballant en infraestructures poc preparades i poc segures per evitar la transmissió de la covid-19, al mateix temps que cobraven salaris per sota de les regulacions legals⁹.

⁵ Índice Global de los Derechos de la CSI (Confederación Sindical Internacional) <https://survey.ituc-csi.org/ITUC-Global-Rights-Index.html?lang=es>

⁶ <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>

⁷ Per a més informació, consulteu el document publicat per l'Ajuntament de Barcelona l'any 2020 "Compra pública responsable en el sector de la salut". O el document del 2021 "Compra responsable de guants i mascaretes".

⁸ Descobreix més aspectes sobre els resultats d'aquest treball [aquí](#).

⁹ Per a més informació, consulteu l'[enllaç](#) [Última consulta 01/06/2021]

Un altre exemple són les denúncies que es van fer sobre la precària situació dels temporers del sector agrari a Espanya, des de l'inici de la covid-19 i al llarg de la primavera del 2020. Tres-cents treballadors, majoritàriament immigrants i, en aquest cas, homes, vivien sense llum, aigua, ni banys, en barraques fetes de plàstic dels hivernacles. Òbviament, la seguretat per evitar la transmissió del virus era nul·la¹⁰.

Augment dels impactes ambientals negatius

La pandèmia ha comportat un augment mundial de la demanda de certs productes de protecció personal com les mascaretes, els guants o el gel hidroalcohòlic. L'Organització Mundial de la Salut (OMS) va estimar que, a escala mundial, calien 89 milions de mascaretes mèdiques i 76 milions de guants mèdics mensualment¹¹.

Aquest augment en la demanda de productes, majoritàriament d'un sol ús, juntament amb l'increment del comerç en línia i els serveis de menjar per emportar, ha portat a un creixement de la demanda d'envasos i embalatge de plàstic d'un sol ús.

A Singapur, durant les primeres 8 setmanes de confinament, es van produir **1.400 tones** de residus plàstics addicionals provinents de les compres en línia i el *take away*¹².

A la vegada, la disminució del preu del petroli ha suposat una diferència significativa entre el preu del plàstic nou i el plàstic reciclat, i ha comportat un augment de la demanda del primer.

Un article publicat per *Science*¹³ ha estimat que la pandèmia pot generar mensualment 129 bilions de residus provinents de mascaretes i 65 bilions provinents dels guants mèdics a escala mundial. En el cas hipotètic que només es gestionés incorrectament un 1% dels residus provinents de mascaretes d'un sol ús ja es generarien **40 tones** de residu plàstic¹⁴.

L'ONU ha estimat que més del **75%** dels plàstics generats per la pandèmia acabaran en abocadors i al mar¹⁵. Actualment ja es fa visible aquest impacte negatiu als carrers de diversos punts del món, platges i oceans.

Tot això posa en risc la lluita de la UE per posar fi a la contaminació de plàstics i transformar Europa en una societat més sostenible¹⁶. I accentua la importància d'incorporar una visió sistèmica (*life cycle thinking*) en el moment de triar quin tipus de producte consumir (productes produïts amb materials respectuosos amb el medi ambient, amb una vida útil més llarga, amb materials reciclats, etcètera).

10 Per a més informació, consulteu l'[enllaç](#) [Última consulta 01/06/2021]

11 Font: *COVID-19 and Europe's environment*, EEA. [Enllaç al document](#).

12 Font: Article "The COVID-19 pandemic is unleashing a tidal wave of plastic waste" Art. *Los Angeles Times*. [Enllaç a l'article](#). [Última consulta 1/6/2021].

13 Font: Article "Accumulation of plastic waste during COVID-19". [Enllaç a l'article](#). [Última consulta 31/5/2021].

14 Font: Article WWF "Se requiere responsabilidad al desechar mascarillas y guantes" [Enllaç a l'article](#). [Última consulta 01/06/2021].

15 Font: Article "La marea de plástico causada por el COVID-19 también es un peligro para la economía y la naturaleza" (ONU). [Enllaç](#) [Última consulta 2/12/2020].

16 Per a més informació, consulteu l'[enllaç](#) Última consulta [3/12/2020].

La necessitat de transformar les cadenes de subministrament: una evidència local i global

Amb la situació viscuda s'ha mostrat un cop més la vulnerabilitat del sistema econòmic actual i de la cadena de subministrament. S'ha posat de nou sobre la taula el debat de la lluita contra la globalització, valorant el consum i la producció de proximitat, així com la importància de la diversitat en proveïdors i el coneixement de les noves tecnologies de comunicació i treball. Aquests fets han ressaltat la **necessitat de disposar de sistemes econòmics i socials resilients preparats per afrontar situacions d'estrès sense provocar un daltabaix en l'economia d'un territori.**

Sabies que...

L'Ajuntament de Barcelona i el Consorci de Salut i Social de Catalunya (CSC) comparteixen un fort compromís amb la societat, fruit del qual sorgeixen iniciatives com la del **Grup de Treball per a la contractació socialment i ambientalment responsable en l'àmbit de la salut**. Aquest grup ja va fer una important tasca que va culminar el 2018 amb la presentació d'un document de conclusions de l'estudi sobre l'aplicació de les noves guies i clàusules de contractació social i ambiental. A partir de l'entrada en vigor de la Llei 19/2017, de contractes del sector públic, i essent conscients de la importància, però alhora, dificultat, d'incorporar aspectes socials i ambientals en les licitacions, el grup de treball s'ha reprès amb l'objectiu de posar en comú els avenços i les dificultats de les entitats en la incorporació d'aquests criteris en les licitacions; aprofundir en la matèria i incloure l'anàlisi dels impactes exteriors que pot tenir la contractació pública i incidir en l'estudi del cicle de vida dels productes o serveis que s'adquireixen, així com donar suport al treball sobre plecs concrets per donar la màxima aplicabilitat als conceptes.¹⁷

L'Ajuntament i el CSC també participen en altres grups de treball sobre compra pública socialment responsable, d'àmbit més ampli. Un exemple és el grup de treball que ha impulsat les Jornades de Compra Pública Socialment Responsable amb impacte exterior¹⁸.

Quan es parla de la sostenibilitat d'una cadena de subministrament, fem referència principalment a dos grans aspectes:

- La **transparència i traçabilitat de tota la cadena de subministrament**, des del primer proveïdor fins a l'últim.
- La seva sostenibilitat: **una cadena eficient econòmicament i responsable socialment i ambientalment**.

Tenint en consideració l'alt grau d'implicació de països poc regulats, i amb múltiples denúncies publicades, a les cadenes de subministrament mundials, es considera clau conèixer els riscos existents segons el país de producció i extracció de les matèries primeres, i tenir una cadena de subministrament transparent, amb una bona traçabilitat que permeti conèixer on hi ha els riscos principals i anticipar-s'hi abans que afectin tota la cadena. Una cadena de subministrament sostenible permet tenir més control i informació sobre tots els proveïdors, i al mateix temps permet ser més flexible a l'hora d'implementar canvis ràpids.

La sostenibilitat de la cadena de subministrament implica tenir-ne una visió sistèmica. Tenir en consideració no només totes les accions de tots els agents que formen la cadena, sinó també

¹⁷ Per saber-ne més, es pot consultar el [recurs](#) següent.

¹⁸ Consulta el detall de les III Jornades de Compra Pública Socialment Responsable, celebrades els dies 10 i 11 de desembre de 2020, [aquí](#).

tot el cicle de vida dels productes implicats. Aconseguir un comportament més responsable socialment i ambientalment comporta el següent:

- Més control sobre el benestar de les persones treballadores.
- Més controls i formacions de seguretat i salut en el lloc de treball.
- Més control sobre els impactes ambientals negatius generats al llarg del procés de producció i distribució.
- Aplicació de tècniques d'ecodisseny per reduir i millorar els envasos, a fi de reduir-ne l'impacte ambiental.
- Més control i gestió dels residus produïts a partir dels envasos i consum de les matèries primeres o altres productes.

Les cadenes de subministrament del futur s'hauran de caracteritzar tant per la resiliència com per la responsabilitat ambiental i social. Això ajudarà les comunitats a gestionar les possibles crisis a curt termini i permetrà a les empreses construir entorns més sostenibles i ajudar les economies a adaptar-se als canvis.

Les organitzacions que actuen com a grans consumidors, com és el cas de l'**Administració pública**, són agents clau en el canvi de les cadenes de subministrament. En particular, el **sector de la salut**, conscient d'aquesta **necessitat de canvi**, fa uns anys que ha començat a incorporar clàusules referents a aspectes socials, de residus, gestió ambiental, etcètera, en els seus plecs de compra, i en alguns casos dissenyant un codi de conducta pels proveïdors.

Un **codi de conducta** és una relació de les obligacions que ha de complir un proveïdor, normalment enfocades a garantir bones pràctiques ètiques i socials dins de les seves pròpies operacions i dins de la cadena de subministrament. Serveixen per establir estàndards i s'apliquen com un requisit contractual (qualsevol incompliment de les obligacions estipulades són considerades un incompliment del contracte). Un bon exemple dels codis de conducta el trobem a Anglaterra, on es van implementar l'any 2009, i reforçar l'any 2011 a través del Sistema de Garantia d'Estàndards Laborals (LSAS; *Standards Assurance System*) i legalment el 2015 a través de la *Modern Slavery Act* (que estableix que les empreses compradores i proveïdores són responsables dels abusos socials, ambientals i laborals que es produeixen en la seva cadena de subministrament). De fet, Anglaterra destaca a escala internacional per un alt compromís i esforç en compra responsable¹⁹ i, en particular, en l'àmbit de la salut. Un exemple d'això és el treball entorn de les cadenes de subministrament de guants mèdics, que explora els assumptes socials i laborals en el sector de guants mèdics a Malàisia després de l'increment de la demanda degut a la pandèmia²⁰.

¹⁹ Compromís reforçat per l'aplicació de la Modern Slavery Act 2015 (Transparency in Supply Chains) del Regne Unit o Llei sobre l'esclavitud moderna del 2015 (transparència en les cadenes de subministrament) que obliga tant les administracions públiques com els minoristes i fabricants que realitzen negocis al Regne Unit a fer públiques a la seva pàgina web les mesures que prenen per erradicar l'esclavitud i el tràfic d'éssers humans de les seves cadenes de subministrament directes.

²⁰ Més informació disponible [aquí](#). [Última consulta 1/6/2021]

A fi de conèixer l'**opinió de diferents agents locals clau del sector de la salut** sobre la situació de la compra responsable en l'àmbit de la salut i els efectes de la pandèmia de covid-19, s'ha dut a terme un **conjunt d'entrevistes** (annex 1).

Quins missatges clau s'extreuen de les entrevistes? Els agents del sector coincideixen en el fet que han **incorporat la visió de la sostenibilitat en les seves compres en els darrers anys, tot i que hi ha marge de millora**. Alguns més que d'altres també han inclòs mecanismes de revisió de bones pràctiques en el seu procés de selecció (per exemple, la revisió de les memòries de sostenibilitat de les empreses que presenten una oferta), així com exigir complir i firmar un codi ètic que l'Administració ha dissenyat a fi de treballar per realitzar unes compres més responsables.

No obstant això, tothom ha coincidit en el fet que **manca traçabilitat** sobre els proveïdors i els seus proveïdors. Tots els agents entrevistats coincideixen en la importància del seguiment i control, mitjançant auditories, del compliment d'aquests criteris i codis ètics, a fi de poder assegurar la sostenibilitat de la cadena de subministrament. Tot i això, tots reconeixen que **no hi ha prou recursos** per poder fer aquests seguiments, per la qual cosa no estan segurs que incorporar aquests nous criteris i polítiques comporti una reducció de les vulneracions dels drets humans i laborals. S'estan posant importants **esforços en el disseny de plecs de contractació més sostenibles**, amb clàusules socials i ambientals, però després no es disposa dels recursos per fer una diligència deguda, amb un seguiment de l'execució i de la qualitat del servei. Alguns agents apunten que cal una actitud més valenta per part de l'Administració, per tal de donar un senyal clar al mercat, arribant, si escau, a penalitzacions i restriccions de contractes quan hi hagi incompliments.

Una cadena de subministrament sostenible i la covid-19

Com es comentava al principi, l'aparició d'una pandèmia mundial ha portat al col·lapse del sistema sanitari i, indirectament, ha fet **retrocedir alguns dels avenços** que s'havien fet per aconseguir una cadena de subministrament sostenible. En necessitar urgentment disposar de certs productes dels quals hi havia sobredemanda a escala mundial, ha portat no només a pagar-ne preus irrealment, sinó també a no tenir en consideració cap criteri social ni ambiental en el moment de fer la compra. Això s'explica, entre d'altres, per processos de compra centralitzada en una situació d'emergència i d'urgència on no hi ha suficient oferta de productes relacionats amb l'àmbit de la salut. Per tant, en condicions d'oferta de productes limitada, les possibilitats d'incorporar mecanismes de compra responsable es redueixen.

Ahora, les entrevistes mostren de manera general el desconeixement sobre com els proveïdors estaven gestionant aquest augment de la demanda i el que significava per als treballadors (augment de les hores treballades, treballar en infraestructures no preparades per evitar la transmissió de la pandèmia, etcètera). També s'observa la necessitat de diversificar proveïdors durant la pandèmia per tal de poder adquirir els productes demanats, els quals el mercat té dificultat d'abastir.

Això, juntament amb el fet que la producció dels principals productes necessaris sigui llunyana, ha emfatitzat la necessitat d'una producció més local i unes cadenes de subministrament més curtes o transparents, a fi de poder tenir més efecte sobre el productor principal. Quan s'ha preguntat als agents clau si creien que una cadena de subministrament més sostenible hauria ajudat a minimitzar els efectes de la crisi, la majoria ha coincidit en el fet que hauria ajudat si una cadena més sostenible estigués associada a una producció de proximitat.

Una de les conclusions de les entrevistes és que, tot i que **la covid-19 ha suposat recular en els avenços assolits** per aconseguir cadenes de subministrament sostenibles, també ha servit per posar en relleu la **importància de la proximitat, la transparència i la traçabilitat** d'aquestes cadenes. És a dir, la necessitat de **disposar de cadenes de subministrament més sostenibles**.

Els **reptes** principals que han compartit la majoria dels entrevistats són els següents:

1. La importància de la proximitat i els reptes que porta la deslocalització.
2. No dependre d'un únic proveïdor per assegurar l'abastiment i poder fomentar la competència.
3. La importància de tenir traçabilitat i coneixement de la cadena de subministrament. És desitjable prioritzar contractes directes amb les empreses manufactureres, en lloc de fer-ho amb intermediaris.
4. La importància de tenir una llei de contractació més flexible a fi de poder actuar de manera més ràpida.
5. Continuar treballant per implantar criteris socials i ambientals en la contractació.
6. La importància d'unes cadenes de subministrament més eficients, ràpides i flexibles.
7. La dificultat de fer auditories i comprovacions de les condicions d'execució.
8. Mantenir i potenciar la voluntat política per destinar recursos al seguiment dels contractes i les condicions d'execució. També en l'anàlisi de la informació disponible per part de les entitats contractants.

Tot i això, i per acabar, s'ha ressaltat positivament l'augment que hi ha hagut d'innovació en tots els sectors (salut, restauració, etcètera) i l'aprenentatge de com ser més àgils davant de possibles riscos inesperats del futur. Alhora, s'observen **passos clars i voluntat per avançar en la compra responsable i en la diligència deguda**.

Un exemple d'aquest moviment és la recent creació d'un Departament de Provisió, Qualitat i Inspecció de Serveis a l'Institut Municipal de Serveis Socials de Barcelona, el qual té la missió de donar coherència i millorar la compra pública responsable, establir mecanismes de control transversal a través d'indicadors i quadre de comandament, el control de la qualitat sobre els contractes, les consultes preliminars del mercat i l'exploració de les penalitats dels contractes, per tal de fer pedagogia i donar un senyal clar al mercat sobre la importància de la compra responsable.

D'altra banda, a escala internacional també **s'observen passos importants per potenciar i apuntalar la compra pública responsable**. En l'àmbit europeu, la pressió del regulador de la UE augmenta per complir amb la diligència deguda en matèria de drets humans, medi ambient i governança. En aquest sentit, el 10 de març de 2021 el Parlament Europeu va aprovar una iniciativa legislativa per a una directiva de la UE sobre els drets humans obligatoris, el medi ambient i la bona diligència per a les empreses que operen a la UE. Aquest pas del Parlament exerceix pressió sobre la Comissió Europea perquè avanci i proposi una proposta formal, que un cop adoptada pel Parlament i el Consell (en representació dels 27 estats membres) garantirà que les normes de la UE sobre drets humans i responsabilitat s'implementaran.²¹ Per la seva banda, a Alemanya, el gabinet de la cancellera Angela Merkel ha donat suport als plans d'introduir una nova llei que faci que les empreses siguin legalment responsables dels drets humans i qüestions ambientals a través de les seves cadenes de subministrament mundials²².

²¹ Més informació disponible [aquí](#) [Últim accés 31/5/2021]

²² Més informació disponible [aquí](#) [Últim accés 31/5/2021]

Annex 1. Entrevistes

Les persones entrevistades són:

- David Barrachina, director d'Operacions al Consorci Sanitari del Maresme.
- Josep Aumatell, director de Serveis de Suport a l'Hospital del Mar - Parc de Salut Mar (PSMAR).
- Paula Hors, cap del Servei Agregat de Contractacions Administratives del Consorci de Salut i Social de Catalunya.
- Elvira Albert Bonet, cap de la Unitat de Compres, Gerència de Compres, Centre Corporatiu. Institut Català de la Salut.
- Ricard Castro, cap de Departament de Provisió, Qualitat i Inspecció de Serveis. Institut Municipal de Serveis Socials de Barcelona (IMSS).
- Patrici Hernández, cap del Departament de Serveis Socials Bàsics de l'Institut Municipal de Serveis Socials de Barcelona (IMSS).

A continuació es mostra el guió de l'entrevista.

Entrevista: Context actual covid-19 i la cadena de subministrament

En els darrers anys, tant la UE com el Govern espanyol i la Generalitat de Catalunya han dissenyat i publicat diferents decrets i articles per fomentar una compra pública més sostenible (ambientalment, econòmicament i socialment) reconeixent la importància del rol de la contractació pública per promoure un canvi en la manera de produir i consumir, i servir com un exemple de bones pràctiques. Per exemple, l'article 28.2 de la Llei 9/2017 estableix que s'ha de valorar la incorporació de **critèris socials, ambientals** i d'innovació en els procediments de contractació pública. L'any 2017 la Comissió Europea publicava "*Buying green. A Handbook on green public procurement*" en què recomana incorporar clàusules per conèixer informació sobre el cicle de vida del producte. I de cara al futur, l'any 2021 la Comissió Europea presentarà una proposta legislativa²³ en la qual s'exigirà a les empreses que garanteixin que els seus proveïdors compleixin i respectin tots els drets humans i els possibles impactes ambientals.

- *En els últims anys, i abans de la pandèmia actual, heu incorporat una visió que consideri tot el cicle de vida dels productes o serveis que cal contractar?*
- *Quines són les innovacions principals que heu dut a terme en la contractació per incorporar aquests criteris sostenibles?*
- *Respecte a la futura proposta de legislació europea, creieu que ja ho esteu portant a terme? (exigir a les empreses que compleixin amb els drets humans i ambientals). Creieu que serà difícil aplicar-la?*

Analitzant el context actual és impossible no centrar-se en l'aparició d'una pandèmia global que ha posat en tensió les societats i economies de tot el món.

La situació que s'està vivint ha mostrat la vulnerabilitat del sistema actual de producció i consum, i sobretot la necessitat d'un canvi en les cadenes de subministrament.

En l'àmbit sanitari certs productes han vist augmentar la seva demanda fins a límits impossibles de satisfer, deixant hospitals i centres de salut sense estocs durant dies.

- *La covid-19 ha tingut un impacte negatiu en la gestió de les vostres tasques? Com?*

²³ Més informació: <https://www.whitecase.com/publications/alert/pressure-mounts-eu-regulator-deliver-mandatory-human-rights-environmental-and>

- *En quins aspectes creieu que la covid-19 ha afectat la cadena de subministrament en general?*
- *Heu fet una anàlisi dels aspectes principals que han fallat a la vostra cadena de subministrament? Quins han estat?*
- *Quines accions heu anat dissenyant i implementant per tal d'afrontar aquesta situació? Han reeixit?*
- *Heu ampliat la varietat de proveïdors d'un mateix producte? (A fi de disminuir el risc en cas que un territori tanqui fronteres o les plantes de producció durant un període de temps.)*

Quan es parla de la sostenibilitat d'una cadena de subministrament, fem referència principalment a dos grans aspectes:

- La sostenibilitat; eficiència econòmica i responsable socialment i ambientalment.
- La transparència i traçabilitat de tota la cadena de subministrament, des del primer proveïdor fins a l'últim.
- *Creieu que una cadena de subministrament més sostenible minimitza els possibles riscos de vulneració dels drets humans i d'impactes negatius ambientals? Per què?*
- *Com creieu que una cadena més sostenible hauria ajudat a minimitzar els efectes de la crisi per la covid-19?*
- *Normalment abans de fer les compres necessàries dueu a terme una avaluació de les diferents opcions a fi de triar aquell proveïdor que sigui més sostenible (socialment, ambientalment i econòmicament)? Teniu previst fer-ho?*
- *Heu demanat als proveïdors disposar d'alguna certificació, segell o compliment de criteris específics vinculats amb la responsabilitat social i ambiental en la cadena de subministrament?*
- *Teníeu traçabilitat sobre els vostres proveïdors, i els seus proveïdors, seleccionats abans de la covid-19? I ara?*
- *Incorporeu a les licitacions algun criteri de compliment obligatori sobre la traçabilitat de la cadena de subministrament? Des de quan? (Abans o després de la covid-19.)*
- *Teniu al cap invertir (temps i diners) per tenir traçabilitat?*

Amb el gran augment inesperat de la demanda, molt superiors a les normals, les plantes productores de material sanitari, com guants o mascaretes, s'han vist desbordades i amb la necessitat d'allargar les jornades laborals dels treballadors i fins i tot fer-los treballar en horari festiu.

- *Coneixeu les polítiques dels vostres proveïdors envers els seus treballadors? Com han gestionat aquest augment sobtat de la demanda?*
- *Quines són les principals conclusions que heu tret d'aquesta crisi global? (Amb relació a les cadenes de subministrament.)*

Moltes gràcies pel vostre temps i informació.

Bibliografia

- AYSE, Lisa Allison *et al.* (2020). *The environmental dangers of employing single-use face masks as part of a covid-19 exit strategy*. UCL Press. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- BRITISH MEDICAL ASSOCIATION (2017). *Ethical Procurement For Health: Workbook*.
- BRITISH MEDICAL ASSOCIATION (2016). *In good hands: Tackling labour rights concerns in the manufacture of medical gloves*. Regne Unit. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- EUROPEAN COMMISSION (2016). *Buying green! A handbook on green public procurement*, 3a ed., Luxemburg. ISBN: 978-92-79-56848-0
- ADAMS, Luke *et al.* (2020). “Global Supply Chain, Forced Labor, and the Xinjiang Uyghur Autonomous Region. Congressional-Executive Commission on China”. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- BUSINESS STANDARDS (2021). *China: UN calls for Human Rights commission’s visit to Xinjiang camps*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- DEPARTAMENT DE COMPRA PÚBLICA A SUÈCIA (2019). *Sustainable supply chains; Guidelines contractual terms*. Estocolm.
- ENACT (2017). *Anàlisi de riscos: guants d’examen mèdic*.
- FEINMANN, Jane (2020). *The scandal of modern slavery in the trade of masks and gloves*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- FIGUERAS, Josep *et al.* (2005). *Purchasing to improve Health Systems performance*. Regne Unit, Observatori Europeu sobre els Sistemes i les Polítiques de Salut.
- HEALTH CARE WITHOUT HARM HCWH (2019). *Strategic procurement in european healthcare; selection of best practice and case studies*. Brussel·les, Bèlgica.
- JOURNAL OF MEDICAL ETHICS (2020). *PPE may protect us, but it harms the sweatshop workers who make it*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- LO, Joe (2020). *Making PPE for a Pittance*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- LONAEUS, Karin “Besok pa fabriker i Malaysia – en reserapport” (*Visitant els fabricants de guants a Malàsia*). [Enllaç](#) [Última consulta 20/1/2021]
- LOS ANGELES TIMES (2020). “The sweatshops are still open. Now they make masks”. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- MEDLINE INDUSTRIES. *Supplier Code of Conduct*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- _____ WRAP Certification, [enllaç](#) [Última consulta 31/5/2021]
- MODERN SLAVERY AND HUMAN RIGHTS POLICY AND EVIDENCE CENTRE (2021). “Forced Labour in the Malaysian Medical Gloves Supply Chain before and during the COVID-19 Pandemic: Evidence, Scale and Solutions”. [Enllaç](#) [Última consulta 14/7/2021]
- OHCHR (Office of the High Commissioner of Human Rights, UN) (2011). *Guiding Principles on Business and Human Rights*. [Enllaç](#) [Última consulta 23/12/2019] Nova York i Ginebra.
- SANCROFT (2018). *The Sancroft-Tussel Report. Eliminating modern slavery in public*. 2a edició. [Enllaç](#) [Última consulta 9/1/2020]

- SCHNEIDER, Evan (2020). *La marea de plástico causada por el COVID-19 también es un peligro para la economía y la naturaleza*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- SHEKINAH, Alpedo (2019). *Forced Labour in Malaysia is being funded by EU Healthcare Systems*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- SWEDWATCH (2010). *Papyrus Sweden AB's purchase of Nitrile gloves from Malaysia*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- _____ (2007). *The Dark side of Healthcare*. [Enllaç](#) [Última consulta 20/1/2020]
- SUSTAINABLE PUBLIC PROCUREMENT (2019). *Sustainable Supply Chains: Guidelines contractual terms*. Suècia.
- THE AUSTRALIA INSTITUTE (2017). *Procurement of Medical goods by Australian companyies and government*. Austràlia.
- _____ (2017b). *Do no Harm? Procurement of Medical Goods by Australian Companies and Government*. Austràlia.
- THE GUARDIAN (2020). *Face masks made with allegedly forced Uighur labour in China are being sold in Australia*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021].
- THE NEW YORK TIMES (2020). *China is Using Uighur Labor to Produce Face Masks*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- UN NEWS (2020). *Five things you should know about disposable masks and plastic pollution*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- WANG, James (2014). *Saving Latex Gloves from Landfills: Evaluating Sustainable Methods of Waste Disposal such as Recycling, Composting, and Upcycling*.
- XINJIANG SUPPLY CHAIN BUSINESS ADVISORY (2020). *Risks and Considerations for Businesses with Supply Chain Exposure to Entities Engaged in Forced Labor and other Human Rights Abuses in Xinjiang*. [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]
- XIUZHONG XU, Vicky *et al.* (2020). "Uyghurs for sale; 'Re-education', forced labour and surveillance beyond Xinjiang". [Enllaç](#) [Última consulta 22/2/2021]